

GESTIONAREA CONDUITELOR AGRESIVE ALE TINERILOR PRIN AMELIORAREA COMUNICĂRII

Maria LAZO, asistent universitar
(Universitatea de Stat „Alecu Russo” Bălți)

The Summary

The present article reflects the direction of improving the aggressive behaviors specific to the adolescent age. To fight against the adolescent aggression means to improve the communication quality from a linear thinking towards a circle one. Learning to think in circles rather than in line empower the person involved in dealing with teenagers to look at that part of the behavior which they can control. Maybe if you show a little respect in the relation with young people, and if you are less restrictive, the young people would not be so aggressive. The communicational approach uses in special the analogical reasoning or the « double bond » of the exchange of messages between people. In basing on communication therapy, we have scored the following things to improve relations with young people: the manifestation of an enhanced cooperation, personal independence, the increasing of freedom, the liberty of interaction and the increasing of flexibility of roles.

În multiplele evenimente mediatizate, în rolurile principale sunt adolescenții ca „actori agresivi” prin prisma dorinței de a se afirma și de a fi unici în felul său, fie că este vorba despre conduite de revoltă, conduite de închidere în sine, ori conduite de exaltări și afirmări prin care se caută confruntări cu alții pentru a-și verifica propriile capacități fizice, intelectuale și afectiv-motivaționale adoptând, adeseori, atitudini extreme față de tot ceea ce disprețuiește sau care nu se încadrează în vederile sale. În aceasta perioadă atât de dificilă, dialogurile părinți - copii și profesori-studenți este absolut necesar. Adolescentul dorește să fie înțeles, are nevoie de dragoste, de securitate afectivă dar, de cele mai multe ori, el nu recunoaște și nu exprimă acest lucru.

Studiile din domeniul educațional au arătat că deprinderile sociale insuficient dezvoltate sunt asociate cu performanțe academice scăzute, probleme emoționale și comportamentale, dificultăți de adaptare socială (Trower și Hollin, 1986). Dificultățile de stabilire și menținere a relațiilor interpersonale reduc calitatea și frecvența experiențelor de învățare, ceea ce duce la scăderea performanțelor școlare. Deprinderile de comunicare și relaționare reprezintă un factor protector față de comportamentele de risc (consum de alcool, droguri, acte delinvente) și față de situațiile de criză (suicidul).

În mod tradițional, instituția de învățământ este locul de producere și de transmitere a cunoașterii, de formare a competențelor cognitive, de înțelegere a sensului vieții și a lumii care ne înconjoară, de înțelegere a raporturilor cu ceilalți cât și cu sine. Instituția trebuie să profileze caractere, să-i educe tânărului plăcerea de a învăța, dorința de a reuși și de a face față schimbărilor de pe piața muncii. Dar, apare și o limită a acestui proces în care instituția poate reprezenta o sursă a unor forme de agresivitate și acest lucru trebuie luat în considerare în conceperea diferitelor programe de prevenire și stăpânire a fenomenului. Relația de autoritate influențează tipul de comunicare. De cele mai multe ori, comunicarea este lateralizată, adică profesorul e cel care emite și care monopolizează comunicarea, iar studentul rămâne doar un receptor pasiv. Pentru a se apăra de emoții ca: sentimentul de îndoială, de descurajare, de scădere a stimei de sine în procesul didactic, adolescenții dezvoltă reacții de provocare, de agresivitate, de opoziție față de profesori și de colegi.

Nu întâmplător se afirmă că agresivitatea pleacă, în primul rând, de la un **deficit de comunicare**. A lupta contra agresivității adolescente înseamnă a ameliora calitatea relațiilor și a comunicării între toate persoanele angrenate în actul educațional.

Agresivitatea adolescentină o putem explica în termeni liniari, astfel va fi tratată ca un simptom de disfuncțiune cu cauze istorice. Explicațiile liniare sunt de forma A conduce determină B. Cauzalitatea liniară este felul în care sunt (suntem) obișnuiți să gândim. Atunci când lucrurile nu merg bine într-o relație, cei mai mulți oameni dau credit celuilalt. *„Motivul pentru care tânărul se comportă agresiv la lecțiile mele este că el nu a fost educat bine de părinții săi”*. De vreme ce ne uităm la lume din lăuntru nostru, vedem contribuția celorlalți oameni la problemele cu care noi ne confruntăm. A da vina este o reacție naturală. Iluzia unei influențe unilaterale temperează. Dar, în momentul în care înțelegem că reciprocitatea este principiul care guvernează orice relație recurgem la gândirea în cercuri. Explicațiile circulare sau recursive iau în considerație interacțiunile și influențele mutuale.

Să presupunem de exemplu că un tată se plânge de comportamentul fiului său adolescentin:

Fărintele: Este fiul meu. Este nepoliticos și nepăsător.

Psihologul: cine l-a învățat să fie așa?

În loc de a accepta perspectiva tatălui care se dă drept victimă a răutății vătămătoare a fiului său, întrebarea provocatoare îl învață pe tata să caute modele de influență reciprocă între el și fiul său. Ideea nu este să mutăm vina de la o persoană la alta, ci să ne îndepărtăm cu totul de la "a da vina pe altul". Atât timp cât tatăl vede problema ca pe ceva făcut de fiul său, nu are decât posibilitatea de a spera că băiatul se va schimba. *(și a aștepta ca oamenii să se schimbe este ca și cum ți-ai planifica viața în funcție de un câștig la lăterie).* A învăța să gândești în cercuri mai degrabă decât în linii îl împuternicește pe tată să se uite la jumătatea educației pe care o poate controla. Poate dacă i-ar arăta un pic de respect fiului său, și dacă era mai puțin restrictiv, tânărul nu ar mai fi așa nepăsător și ignorant. Și, pentru că de regulă paternurile de influență implică triumfuri, ar putea încă descoperi că nepăsarea, trântitoarea de uși a fiului său a fost din plin alimentată de furia neexprimată a soției lui.

Gândirea în cercuri ne direcționează spre gestionarea conduitelor agresive ale tinerilor prin intermediul "dublei legături" sau a mesajului dublu, formulat de Bateson (1950), care a influențat mulți terapeuți care au început să gândească relațiile umane din perspectiva teoriei patogene. Această teorie sugerează că schimbul de mesaje între persoane definește relațiile stabilite prin procese homeostatice traduse prin acțiunile membrilor familiei. Bateson identifică 2 tipuri de comunicare:

- Comunicare digitală;
- Comunicare analogică.

În comunicarea digitală, fiecare mesaj are doar un referent, aparține doar unui tip logic și constă în semne arbitrare. De exemplu, cuvântul "lovitură" nu desemnează nimic altceva decât un rezultat al unei acțiuni. Din punct de vedere al comunicării digitale, un comportament agresiv este un comportament agresiv și nimic altceva.

În comunicarea analogică, mesajul are mai mult decât un referent, putând exprima mai multe grade. De exemplu, strângerea unui pumn este în același timp un semn pentru un anumit tip de comportament (ex. amenințare, opoziție, frustrare, agresivitate), dar, totodată, este și o parte a acestui comportament. Un mesaj analogic poate fi decodificat doar prin luarea în considerare a altor mesaje. Așa de pildă, un trântit de ușă la lecție din partea tânărului nu este doar un trântit de ușă, ci, concomitent, exprimarea dezgustului, un mod de a sustrage atenția spre el, sau o cerere de respect față de el. "Trântitul ușii" comunicat cuiva ca mesaj analogic va depinde de situația și de contextul în care mesajul analogic a fost emis. Abordarea comunicațională utilizează dominant gândirea analogică, înțelegând simptomele și comportamentele ca pe comunicări despre viața persoanei, incluzând inframesaje sau metamesaje, fiind în consecință referiri simbolice la altceva.

Dacă să apelăm la terapia comunicării pentru gestionarea conduitelor agresive ale tinerilor am puncta următoarele obiective ale intervenției:

- ✓ Promovarea individualității tinerilor cu care interacționăm. fie ca părinte, fie ca profesor ori psiholog;
- ✓ Optimizarea relațiilor interpersonale.

Creșterea individuală este promovată când nevoile nesatisfăcute sunt verbalizate și înțelese, iar rolurile restrictive sunt explorate și extinse. Terapeuții comunicării au plecat de la premisa că, atunci când membrii grupului vor fi eliberați de propriile inhibiții, ei își vor dezvolta o mai mare coeziune grupală. Dacă e să ne referim la grupul familial, Bell (1975) formulează următoarele scopuri ale terapiei de familie:

- Dezvoltarea capacității familiilor de a învăța să facă față simptomelor prin:
- Manifestarea unei cooperări sporite;
- Independența personală;
- Creșterea libertății și deschiderii interacțiunilor;
- Creșterea flexibilității rolurilor în familie.

Modalitatea esențială de satisfacere a acestor obiective este optimizarea comunicării. În cadrul modelului terapeutic, terapeuții au identificat simptomele drept mesaje și apoi au căutat acele secvențe de comportament care mențin problemele. O dată descoperite, scopul intervențiilor era de a le înlocui cu alte secvențe comportamentale nedestructive, deci care nu susțineau simptomele. Abordarea comunicațională a fost prima formă de intervenție familială care nu are origini în vreo formă de terapie individuală. Deși, influențele gândirii sistemice se fac simțite în foarte multe terapii, curentul comunicațional devine foarte cunoscut o dată cu cercetările școlii de la Palo Alto, acestea fiind urmate de contribuțiile valoroase ale Virginiai Satir (1962-1970), J.Haley (1963), D. Jackson (1968), Weakland (1962).

Având drept ghid abordarea comunicării am putea gestiona captora conduitele agresive ale tinerilor atât în rol de părinte, psiholog, cât și de profesori prin:

- ✓ ajutorarea tinerilor să vorbească deschis;

- ✓ sprijinirea celor care par reticenți;
- ✓ prezentarea fiecărui membru în parte într-o nouă lumină, care le permite celorlalți să se raporteze la el în noi moduri.

Bibliografie:

1. Michael P. Nichols, Richard C. Schwartz/ Terapia de familie. Concepte si metode/ Ed. Pearson Education Limited 2006;
2. Dafinoiu Ion /Psihoterapii scurte. Strategii, metode, tehnici/ Ed.Polirom Iași 2005;
3. Mitrofan Iolanda, Vasile Diana /Terapii de familie/ Ed.SPER București 2001;
4. Scott Dr., Sells P. /Adolescenții scăpați de sub control/ Ed.Humanitas București 2007;
5. Șoitu L., Vrajmaș E., Păun E./Consiliere Familială/Iași, Institutul European 2001.